

ТЕНДЕНЦІЇ ФОРМУВАННЯ ДИВІДЕНДНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

В статті розглядаються особливості формування дивідендної політики як важливого елементу системи економічного управління підприємством

Одним з ключових питань розвитку суб'єкта господарювання є формування та реалізація ефективної дивідендної політики. Тісний зв'язок цієї політики з рішеннями в галузі управління капіталом, інвестиційною та емісійною політиками, формуванням позитивного іміджу суб'єкта господарювання у ринковому середовищі зумовлює актуальність дослідження даної теми. Саме зважаючи на те, що існують деякі диспропорції, необхідність їх подолання, дослідження прагматичних та теоретичних аспектів дивідендної політики є актуальним та своєчасним.

Дивідендна політика – це політика щодо розподілу отриманого підприємством прибутку за умови, що власники підприємства мають право на отримання частини прибутку у вигляді дивідендів. Дивідендна політика включає рішення щодо виплати прибутку власникам та реінвестування його у виробничу діяльність і тому тісно пов'язана з одним із основних напрямів діяльності фінансових менеджерів – управлінням структурою капіталу. Дивідендна політика суттєво впливає на процес залучення джерел фінансування, оскільки капітал підприємства може формуватись за рахунок як внутрішніх, так і зовнішніх джерел.

З одного боку, реінвестування прибутку є відносно дешевим і одним з оптимальних способів фінансування, оскільки при цьому не здійснюються витрати на додаткову емісію акцій, а отже, не збільшується вартість акціонерного капіталу. Крім того, залишаються незмінними частки

акціонерів у статутному капіталі, що дає їм змогу зберігати контроль над діяльністю підприємства. З другого боку, акціонери, як правило, бажають отримувати високі дивіденди, що приводить до зростання ринкової ціни акцій, проте обмежує можливості підприємства щодо реінвестування прибутку в розвиток підприємства.

Отже, дивідендна політика має поєднувати дві протилежні мотивації:

- прагнення акціонерів отримувати високі дивіденди, що забезпечить високу ціну акцій на фінансовому ринку і стійкий інтерес потенційних інвесторів до нього;

- необхідність капіталізувати частину прибутку для забезпечення подальшого зростання підприємства за рахунок найбільш оптимального для підприємства джерела – прибутку.

Оскільки основною метою будь-якого інвестора при вкладенні коштів у діяльність підприємства є нарощення капіталу, дивідендна політика повинна також дати відповіді на запитання:

- якою мірою величина дивідендних виплат впливає на розмір сукупного багатства акціонерів?

- якою має бути їх оптимальна величина? Складність поставлених запитань та необхідність знайти правильні відповіді на них привели до появи й розвитку теорій дивідендної політики.

Однією з них стала теорія іррелевантності дивідендів (теорія нарахування дивідендів за залишковим принципом), розроблена в 1961 р. М. Міллером та Ф. Модільяні. Згідно з цією теорією величина дивідендів і показник дивідендного виходу не впливають на сукупне багатство акціонерів та ринкову вартість підприємства, які визначаються спроможністю підприємства генерувати прибуток та його інвестиційною політикою. Тому дивіденди можна нараховувати за залишковим принципом, після того, як розглянуто та реалізовано всі можливості щодо ефективного реінвестування прибутку.

Весь прибуток може бути сплачений у вигляді дивідендів, його частина або він увесь може бути капіталізований. Оскільки загальна дохідність акції є сумою

двох складових: дивідендної та капіталізованої дохідностей, вона фактично не змінюється при зміні стратегії підприємства щодо розподілу прибутку, а привабливість акцій для акціонера не залежить від дивідендної політики.

Отже, оптимальної дивідендної політики, як чинника зростання сукупного багатства акціонерів і підвищення ринкової вартості підприємства не існує. Дивіденди сплачуються за залишковим принципом. Сума сплачених дивідендів приблизно дорівнює витратам, які підприємство має понести для мобілізації додаткових джерел фінансування, оскільки, після виплати дивідендів за залишковим принципом внутрішня вартість акцій та сплачені дивіденди еквівалентні вартості акцій до розподілу прибутку.

Будь-які зміни в дивідендній політиці впливають на ринкову ціну акцій. Непродумане чи випадкове падіння рівня дивідендних виплат може призвести до відпливу акціонерів, а необґрунтоване підвищення їх – до зростання інтересу інвесторів до підприємства та збільшення ринкової ціни акцій і одночасного ускладнення проблеми фінансування капіталовкладень, якщо майже весь прибуток було сплачено у вигляді дивідендів.

Основні завдання, які мають бути обов'язково вирішені у процесі реалізації ефективної дивідендної політики, є максимізація добробуту акціонерів, а також достатнє фінансування діяльності компанії. Кожна компанія обирає свою дивідендну політику, виходячи з об'єктивних та суб'єктивних чинників.

Існує тісний зв'язок між ринковою ціною акцій та дивідендною політикою компанії-емітента. Продумана дивідендна політика може сприяти не тільки зменшенню коливань ринкової ціни акцій, а й стабільному її зростанню.

До основних методів управління ринковою ціною акцій відносять дроблення, консолідацію та викуп акцій емітентом. Питання, пов'язані з цими процедурами, мають певне відношення до дивідендної політики та до інших напрямів діяльності фінансового менеджера і тому потребують комплексного підходу до їх вирішення.